

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

114. Proponitur sententia affirmatiua, nempe Episcopus à dicta censura posse, absoluere; & noua opinio circa intelligentiam Tridentini affertur, sed non approbatur. Et quæritur, quando vero ista ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76442](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76442)

Summus Pontifex absolventi facultatem absolventi ademit, etiam Maiori Penitentiario post editionem Tridentini.

3. Neque obstat dicere in hac reservatione non fieri mentionem Concilij Tridentini, consequenter non censeri derogatum privilegij Episcoporum in Tridentino concessis: Respondeo enim,

4. Primum, iuxta communiolem sententiam non requiritur mentionem Concilij Tridentini in concessionibus Summi Pontificis, ut patet ex dictis de censuris in particulari *disp. 1. quest. 22.* dum loqueret de absoluteione ab excommunicationibus in Bulla Cœna.

5. Responderi potest secundò in hac Bulla derogari omnibus Constitutionibus, & Decretis etiam Conciliorum huic Bullæ contrariis, *ibi non obstantibus quatenus opus est &c.* Quæ derogatio extendi etiam videtur ad reservationem huius censuræ, cum derogatio sit generalis, quatenus opus est.

6. Secundò sequitur Religiosos non posse hoc tempore virtute suorum privilegiorum ante istius Bullæ constitutionem concessorum ab hac censura absolvi, ut patet ex allata ratione; An autem absolutio virtute Cruciatæ impendi possit, patet ex dictis de legibus, de cessatione privilegiorum, & ex dictis de absoluteione ab excommunicationibus Bullæ Cœna.

7. Terriò sequitur absoluteionem ab hac censura impendi posse dum Summus Pontifex de novo creatus dicit aliquibus Conclavisticis de novo creatis quæ absolvi possint ab omnibus excommunicationibus contractis occasione Conclavis, seu Creationis Pontificis; tunc enim censetur data facultas Confessario. Hucusque Bonacina.

RESOL. CXIV.

Proponitur sententia affirmativa, nempe Episcopos à dicta censura posse absolvi, & nova opinio circa intelligentiam Tridentini assertur, sed non approbatur. Et queritur quando verè ista excommunicatio dicenda sit occulta? Ex p. 12. tract. 2. Ref. 21.

§. 1. Sed his non obstantibus affirmativam sententiam docet ex inclyta Societate Jesu præstantissimus Theologus Castrus Palaus *to. 6. disp. 3. punct. 28. num. 3.* sic asserens, Tertia excommunicatio continetur in Extravaag. Gregorij XV. quam Urbanus confirmavit in Bulla, quæ incipit *Eterni Patris, &c.* vbi Cardinalib. sub pœna excommunicationis reservata præferibitur forma eligendi Summum Pontificem sede vacante, & aliter facta electio irrita decernitur, complicesque, & fautores huius irritæ electionis, tamen Cardinales non sint, eidem excommunicationi subiiciuntur, à qua excommunicatione censet Bonacina *tractat. 3. de censuris, disp. 2. q. 7. punct. 1. num. 8.* Absolvere non posse Episcopos virtute Tridentini, neque Religiosos Mendicantes virtute suorum privilegiorum, eo quod Summo Penitentiario hæc potestas adempta sit, ibi, *A nullo, neque etiam à Maiori Penitentiario cuiuscunque facultatis vigore præterquam à Summo Pontifice, nisi in moris articulo absolvi possit.* Sed hoc mihi durum videtur, quia privilegia Concilij generalis non sunt censenda derogata, nisi manifestis verbis derogatio fiat. At superiore clausula non est censenda derogata facultas Episcopis concessa in Tridentino, quia si id vellet Pontifex expressisset, sicut expressit, summum Penitentiarium, maxime cum

Tom. IX.

facultas concessa Episcopis absolventi à reservatis solum forum conscientie spectet, quæ cum compati potest absoluta huius censuræ reservatio. Hæc omnia Castrus Palaus, qui ut vides contra Bonacinam putat clausulam Bullæ Gregorij XV. non includere Episcopos, nec derogare eorum privilegio absolventi à supradicta censura vigore Concilij Tridentini, & quidem eius opinio confirmatur ex opinione Doctorum asserentium, cum Decreta Concilij generalis matura deliberatione sancita sint, videntur continere vim clausulæ derogatorie ad alia decreta posteriora, nisi de illis specificam faciant mentionem, imò si Concilium generale sit moderatum, quale est Tridentinum, oportet etiam illius mentionem facere: nec sufficeret generalis derogatio cuiuscunque Concilij, ut docet me citato Thomas Hurtado *var. tom. 2. tract. 5. cap. 4. §. 2. numer. 139.* Moneta *de commut. ult. volum. capit. 7. num. 277. cum seq.* Covarr. *var. lib. 4. cap. 16. num. 6.* Gutierrez in l. *nemo potest de legat. 1. num. 173.* Henriquez libro primo, *de indulgentiis, capite 26. num. 16.* Vivald. in *candelabro part. 3. cap. 12. num. 14.* Sanchez libr. 3. *de Matrimon. disputat. 26. num. 7.* & novissimè Vincentius Candidus Magister Sacri Palatii *tom. 1. disquisit. Moral. disp. 3. art. 28.*

2. Quando verò excommunicatio de qua loquimur dicenda sit occulta, respondent aliqui dum non est de dicta ad forum contentiosum, mirabilis doctrina si esset amplectenda; & ideo novissimè Ludovicus Bail. Doctor Parisiensis *de triplici examine in Appendice de censuris §. 23. fol. 693.* sic ait, *Dubitatur verò quòdnam debeat dici occultum crimen ex quo nata irregularitas dispensationi Ordinarij subicitur?*

3. Lucius III. in Epistola ad Magistratum, & Fratres S. Iacobi, quæ habetur in Appendice Concilij Lateranensis 11. c. 7. *Conciliorum* ita dicit, Aliud crimen est notorium, aliud occultum. Notorium definitur, de quo Presbyter canonicè condemnatur; occultum, quod adhuc ab Ecclesia toleratur. Sine dubitatione itaque teneatis, quod à Clericis, & Presbyteris, quamdiu ab Ecclesia tolerantur, & nec est crimen evidens, licetè audiuntur diuina officia, & alia recipiuntur diuina Sacramenta. Hæc resolutio innumeras cluit difficultates de notorio facti Bail. Ita vbi supra Hanc sententiam tenet etiam Ioannes de Thoma Professor Sac. Theologiæ in Inclyta Academia Complutensi, & Confessarius Magni Regis nostri Philippi IV. in 2. 2. *D. Thoma q. 564. disputation. 23. art. 2. §. Dico igitur, fol. 224.* vbi probat in terminis Concilij Tridentini occultum delictum esse illud, quod non est deductum ad forum contentiosum, etiam si notorium sit in Civitate & possit probari in iudicio, & ideo super omni irregularitate proveniente ex illo possunt Episcopi dispensare, ex supradictis Auctoribus: adde novissimè Doctorem Petrum de Abella Canonicum Magistralem Ecclesiæ Castaragustanæ in Consultatione lingua Hispanica conscripta circa quandam percussorem Clericis §. 2. *num. 88. fol. 41.* qui citat Basilium Pontium *de Matrimon. libro 8. capit. 21. numer. 19.* & tandem Brunus Casanen. *de privileg. regul. tractat. 4. cap. 1. prop. 17.* asserit irregularitates censeri semper occultas, & secretas, ad effectum dispensationis impetrande ab Episcopo, donec deducta fuerint ad forum contentiosum.

4. Sed opinio supradictorum Auctorum est contra communem; Dico igitur, in Concilio Tridentino accipi delictum occultum, non solum ut distinguitur à delicto deducto ad forum contentiosum,

N n 3 sed

Sup. hæc asserione to. 3. tract. 3. ex doctrina ref. 31. §. 2. ad medium. à veris. quia Decreta & hic infra vim de doctrina Ref. 116. si gnauer §. eius vit.

Sup. hoc late in tom. 3. tr. 3. Ref. 19. & 20. & lege etiam alios §§. posticos in annot. 1. Ref. 1. huius annot.

Handwritten notes in red ink on the right margin, including the word 'MATI' and other illegible characters.

Sup. hoc in
Reol. not.
præterita.

sed etiam ut distinguitur contra publicum, & famosum. Quapropter, etiam si delictum ab aliquibus sciatur, modo non sciatur à maiori parte vicinæ, vel Collegij, in quo sint ad minus decem personæ, neque ad iudicium sit deductum, occultum dici debet. Ita Sanchez lib. 2. de matrim. disputat. 38. num. 11. & lib. 8. disputat. 34. num. 55. & lib. 2. in decal. cap. 11. num. 19. Azor. 1. part. libro 8. cap. 10. quest. 9. Bonacina de censuris disputat. 1. quest. 3. punct. 2. num. 1. Barbosa plurimos referens de Potestate Episcopi 2. part. allegat. 39. num. 24. Palao part. 1. tract. 4. disp. 4. punct. 3. §. 1. num. 14.

RESOL. CXV.

Sicute supra dicta opinione Castri Palai, queritur, quomodo possint Cardinales Episcopi, vel alij Episcopi absolueri à dicta censura Piana, & Gregoriana?

Et difficultas est, quid operetur illa Particula Concilij Tridentini in Diocesi sua?

Et concluditur non posse Episcopos vigore Concilij absolueri à censuris, & aliis casibus reservatis extra suam Diocesim.

Et tandem queritur, an possint Cardinalis Episcopi, vel alij Episcopi, si inciderint in censuras, de quibus est questio, absolui à suo Confessario vigore Concilij Tridentini? Ex parte 12. tractatu 2. Resolutione 22.

§. 1. PRO intelligentia difficultatis notandum est Tridentinum in concessione absoluedi, quam præbet Episcopis apponi, illas clausulas *In foro conscientie, & in Diocesi sua.* Et nota utramque restrictionem non fuisse appositam in facultati concessa ad dispensandum, sed solum ad absoluedum à casibus; quia facultas dispensandi exercere potest erga subditos suos ab Episcopo in absentia, & siue Episcopus, siue subditi, siue ambo sint extra Diocesim. Eaque dispensatio pro utroque foro proderit; quia Tridentinum absoluet, & sine vlla limitatione eam potestatem concedit. Et quia iurisdicchio voluntaria ad quam dispensatio pertinet, potest extra territorium exerceri, ut ex communi sententia docet Covarruuias lib. 3. variar. cap. 20. num. 8. quia hæc iurisdicchio nullam causæ cognitionem, nec iudicem pro tribunali sedentem petit, sicut iurisdicchio contentiosa, quæ nequit exerceri à iudice extra proprium territorium, ne iudici illius iniuriam inferat.

Sup. hoc ad
med. §. seq. d
& infra in §
Neque. ante
med. & in
aliis postis
in annot. 2.
dicti §.

Sup. hoc in
tom. 1. tr. 3.
Ref. 11. & in
aliis eius
not. pro hac
quest.

2. Est itaque utraque illa particula apposta pro facultate absoluedi à reservatis, ut bene aduertit Suarez tom. 5. in 3. part. disp. 41. sect. 2. num. 10. & 12. quare non bene dixerunt Henriquez lib. 14. de irregular. cap. 20. num. 5. Auila de censuris p. 7. disp. 10. dub. 6. Episcopum non posse dispensare, in suspensione extra suam Diocesim virtute illius decreti, non aduertentes, eam limitationem non apponi in priori illius parte.

Sup. hoc in
Reol. not. seq.

His suppositis difficultas est, quid operetur illa particula *in Diocesi sua.*

3. Prima opinio est Patris Sanchez, qui in *summa*, tom. 1. lib. 2. cap. 11. num. 27. putat hæc verba non esse restrictiua facultatis Episcopo concessæ, sed potius quasi illius extensiuæ, siquidem comprehendunt subditos, qui verè subditi sunt ratione domicili, siue existant in Diocesi, siue extra, & etiam subditos, qui solum ratione transitus in Diocesi commorantur. Quapropter dicit posse Episcopum vir-

tute huius facultatis absolueri ab hæresi, reliquitque censuris subditum existentem in aliena Diocesi, etiam si ipse Episcopus extra Diocesim existat. Probatur hoc; nam primo requiri non potest, ut vicique Episcopus scilicet, & subditi in Diocesi existant; esset enim coarctare nimis priuilegium Concilij. Deinde requiri non potest, ut Episcopus in Diocesi propria existat, ut subditum à Censuris absoluat, quia hæc absolutio est voluntaria iurisdiccionis exercitium, quod vbi libet fieri potest circa subditos; Ut ergo intelligeremus Concilium hanc iurisdictionem voluntariam limitasse verbis clarioribus uti debebat. Sicut fecit sessio 6. cap. 5. de reform. cum dixit, *nulli Episcopo liceat Pontificalia in alterius Diocesi exercere.* Tandem requiri non potest, ut subditus in Diocesi propria existat, quia verba illa; *in diocesi sua* non possunt ad subditos referri, aliàs non diceret in *diocesi sua*, sed in eorum Diocesi. Iterum Concilium apposuit virgulam diuidentem subditos à Diocesi sua, dixit enim, *Liceat Episcopis, quoscumque sibi subditos in Diocesi sua absolueri*, quasi nolens Diocesim ad subditos referre. Vide Coninch de sacram. disp. 14. dub. 16. num. 252. Bonacinam de cens. disp. 1. q. 3. punct. 2. part. 1. n. 1. in fin. & Caraffam de delo tract. 5. sect. 2. q. 2. n. 3.

4. Secunda opinio est Patris Suarez, qui dicta verba *tom. 5. de cens. disp. 41. sect. 2. num. 10. & 11.* dicit limitanda esse ad subditos, quia paci, & recto regimini convenientius est, si potestas absoluedi non solum ad personas, sed etiam ad territoria limitetur.

5. Tertiam opinionem tenet Castro Palao 1. part. tractat. 4. disp. 4. punct. 3. §. 1. num. 13. Henriquez lib. 14. de Irregular. cap. 20. num. 5. & alij asserentes illa verba *in diocesi sua* referenda esse ad Episcopos absoluedos, & ex illis limitanda esse, ita ut Episcopus extra propriam Diocesim existens non possit uti hac facultate sibi concessa, sed necessariò debere existere in sua Diocesi, ut illa uti possit.

6. Probatur quia, ut dictum est illa verba, *in diocesi sua*, non possunt commodè ad subditos referri, & ratio congruentiæ efficacius in Prælati, quam in subditis procedit: magis enim pax & concordia inter Prælatos offendi potest ex eo, quod vtrique extra propriam Diocesim existens, potestate absoluedi sibi concessa, quam ex eo, quod existens in propria Diocesi, subditum alibi existentem absoluat.

7. Neque hoc est derogare iuri communi, & exercitio voluntariæ iurisdictionis, quæ vbi libet exerceri potest; sicut non est derogatio iuris communis, & facultatis absoluedi, quod absolutio solum pro foro conscientie proficit. Quia cum Episcopus in his reservatis nullam haberet potestatem, potuit Pontifex in concessione illius conditiones apponere absque iuris communis derogatione, quibus seruatis facultatem concedit, & illis omittis negat; vna autem ex conditionibus est ut absolutio detur ab Episcopo existente in sua Diocesi: sicut est, ut solum pro foro interno, & conscientie proficit. Et hæc tertia opinio magis mihi placet contra Sanchez. Dico igitur non posse Episcopos vigore Concilij absolueri à Censuris, & aliis Casibus reservatis extra suam Diocesim, ut ex pluribus obseruat Garzias in *politica regulari tom. 2. tract. 10. diffie. 7. dub. 6. punct. 2. num. 19.* & ideo non deseram not. hic apponere verba Martini de S. Ioseph *Mon. Confess. tom. 1. lib. 1. tract. 2. de Panis. num. 10.* sic asserentis: *Dize tambien el Concilio que puedan los Obispos absoluer, y dispensar, dentro de su Diocesi, y los Doctores*

Sup. hoc
tom. 1. tr.
Ref. 9. & b
ge. disp.
nam aliter
not.